

werk. De interne accountant zal daarbij, gelijk wij hiervoor gezien hebben, een kennis hebben, die meer in de details gaat en die meer technisch gericht is dan die van de public accountant: op de gebieden, die deze gespecialiseerde kennis vragen, is hij dan de meest aangewezen adviseur. Op de gebieden, waar kennis van het bedrijfsleven in brede omvang een rol speelt, zoals bij financieringsvraagstukken, vraagstukken omtrent de ondernemingsvorm, expansie en reorganisatie, vraagstukken over de publicatie van jaarresultaten etc. verdient echter de public accountant als adviseur verre de voorkeur.

In ieder geval ben ik van mening, dat de interne accountant niet de enige adviseur van de onderneming moet zijn en dat zijn functie voornamelijk op het contrôlerend gebied ligt.

Het is wel aardig terloops even na te gaan hoe men in de Angelsaksische landen de functie van de interne accountant ziet, ofschoon men door de geheel andere contrôle-principes hieraan voor Nederland weinig steun heeft. Men ziet de interne accountant als degenen, die de detailcontrôle verricht en hierbij speciaal ook tracht fraudes en fouten te ontdekken. De „auditor” houdt zich hiermee niet bezig en het werk van de interne accountant vormt dus een zeer wezenlijke aanvulling van de „audit”. In dit verband verwijs ik naar het artikel van V. H. Stempf:

„Influence of Internal Control upon Audit procedure”, The Journal of Accountancy September 1936 en het artikel van F. G. Short: „Internal control from the view point of the auditor”, The Journal of Accountancy September 1940. In het artikel van P. M. Rees: „Internal audit in relation to professional auditors”, The Accountant, 4 en 11 October 1947 wordt scherp onderscheid gemaakt tussen de „internal control” en de „internal audit” en ziet men als taak van de laatste, naast andere werkzaamheden, de efficiency contrôle, terwijl de external audit zich beperkt tot de formele financiële contrôle („money wisely spent versus money legally spent”). Met deze beperkte opvatting van de taak van de public accountant zal men in Nederland wel niet kunnen instemmen.

(slot volgt). *blz. 3*

DE WAARDERING VAN INCOURANTE AANDELEN VOOR DE HEFFINGEN INEENS

door A. Nierhoff

Voor de waardering van effecten bij de heffingen ineens, zijn bij de „Wet effectenwaardering” van 15 Juli 1948 nadere richtlijnen vastgesteld. In deze wet wordt voor de *incourante* effecten voor de waarde per 31 December 1945 (2e peildatum voor de vermogensaanwasbelasting en datum voor de vermogensheffing ineens) als uitgangspunt genomen de in de prijscourant, behorende bij de beschikking van de Minister van Financiën van 20 Januari 1947, voorkomende koersen. Daar slechts een klein gedeelte van alle incurante aandelen in de prijscourant voorkomt, zal voor een zeer groot aantal de waarde per 31 December 1945 nog moeten worden vastgesteld. Tevens zal voor *alle* incurante aandelen de waarde per 1 Mei 1940 (1e peildatum voor de vermogensaanwasbelasting, moeten worden bepaald. Op grond van art. 56 der Wet vermogensaanwasbelasting zal een commissie worden ingesteld, die tot taak zal hebben de waarde der incurante aandelen op de 1e en 2e peildatum te bepalen.

Het aantal naamloze vennootschappen, meestal familievennootschap-

pen, waarvan de waarde der aandelen zal moeten worden bepaald, is zeer groot.

Het betreft hier een waardering van incurante aandelen voor de heffingen ineens; deze belastingen worden slechts éénmaal geheven en vinden haar afsluiting op 31 December 1945. De vraag rijst nu: op welk standpunt moet men zich bij de waardebepaling plaatsen? Voor de waarde der incurante aandelen komt in de eerste plaats in aanmerking de intrinsieke waarde, d.i. het in de vennootschap aanwezige vermogen. Is het juist bij de waardebepaling ook rekening te houden met te verwachten winsten, die kunnen leiden tot het vaststellen van een goodwill en deze goodwill in de heffingen ineens te betrekken? Men kan natuurlijk aanvoeren, dat in de koers van courante aandelen ook de toekomstige winstmogelijkheden zijn begrepen. Het betreft hier echter aandelen in een familievennootschap, waarvan de aandelen meestal in enkele handen zijn; de overdracht dezer aandelen is veelal aan beperkende bepalingen gebonden. De familievennootschap heeft daardoor veel overeenkomst met de vennootschap onder een firma. Voor de leden ener firma wordt met toekomstige winsten bij de heffingen ineens geen rekening gehouden, alleen het in de firma aanwezige vermogen komt in aanmerking. In deze gedachtengang is er veel voor te zeggen ook voor het aandelenbezit in een familievennootschap alleen met het in deze vennootschap aanwezige vermogen rekening te houden.

Bovendien is er nog een practisch bezwaar om de toekomstige winsten in de waardering der incurante aandelen te betrekken. Is het al moeilijk de winsten te schatten, die na 31 December 1945 te verwachten waren, deze schatting is vrijwel onmogelijk te maken op 1 Mei 1940, toen de economische toestand in ons land door de oorlog onzeker was geworden. De schatting der toekomstige winsten zal daardoor meermalen een strijdpunt worden tussen belastingplichtige en belastingadministratie.

Wordt de waarde der incurante aandelen gebaseerd op de intrinsieke waarde, dan moet het in de naamloze vennootschap aanwezige vermogen op de twee peildata worden bepaald.

Het vraagstuk van de waardebepaling der incurante aandelen biedt dan geen grote moeilijkheden. De gegevens voor het vermogen kunnen ontleend worden aan de voor de naamloze vennootschap voor de vermogensaanwasbelasting vastgestelde cijfers van het vermogen op 1 Mei 1940 en 31 December 1945. De mogelijkheid bestaat, dat de bij de naamloze vennootschap gevolgde waardering der activa enige wijziging moet ondergaan. Voor de vermogensaanwasbelasting van de naamloze vennootschap werd het vermogen op de twee peildata bepaald overeenkomstig resp. het Besluit op de winstbelasting 1940 en het Besluit op de vennootschapsbelasting 1942. Bij de bepaling van de waarde der aandelen kan het voorkomen, dat de waardering van één of meer activa volgens de fiscale balansen niet zonder meer gevolgd kan worden. Het is mogelijk, dat de waarde van de op de balans van de naamloze vennootschap voorkomende duurzame bedrijfsmiddelen en voorraden hoger moet worden gesteld. Zo zullen duurzame productiemiddelen op de fiscale balansen voorkomen voor de aanschaffingswaarde minus normale afschrijvingen. De vervangingswaarde zal vooral op de 2e peildatum door de prijsstijging ten gevolge van de oorlog hoger liggen. Ook de vervangingswaarde van de voorraad zal op de 2e peildatum meermalen hoger zijn dan de kostprijs. — De waardeverschillen zullen bij de vaststelling van het vermogen op de 1e en 2e peildatum in aanmerking moeten worden

genomen en zullen leiden tot een hogere belastingheffing. Dit is in overeenstemming met de bepalingen van de wetten heffingen ineens, die tot grondslag hebben het „zuiver vermogen". De prijsstijgingen van duurzame productiemiddelen en voorraden in het tijdvak 1 Mei 1940—31 December 1945 worden door de vermogensaanwasbelasting getroffen, ofschoon deze prijsstijgingen van het standpunt der onderneming beschouwd geen inkomen vormen. De leer der vervangingswaarde blijft door het stelsel der wet buiten beschouwing.

Ten aanzien van effecten en vreemde valuta is geen correctie nodig, daar de waarde van deze activa voor de vermogensaanwasbelasting van de naamloze vennootschap ingevolge de wet reeds gesteld werd op de geldswaarde.

Bij de waardebepaling der aandelen moet verder rekening worden gehouden met de belastingdruk op reserves, die voor de winstbelasting en vennootschapsbelasting onbelast zijn gebleven. Het vermogen op 1 Mei 1940 moet verminderd worden met de belasting — naar het tarief van de winstbelasting — over de overgangsreserve en eventuele geheime reserves bij herwaardering; op overeenkomstige wijze is het vermogen op 31 December 1945 te verminderen met de belasting — naar het tarief van de vennootschapsbelasting — over de herleide overgangsreserve en geheime reserves.

Tenslotte moet het vermogen op 31 December 1945 nog worden verminderd met de ten laste van de naamloze vennootschap gekomen vermogensaanwasbelasting.

Voor de verschillende aandeelhouders wordt de op bovenstaande wijze berekende waarde van alle aandelen der naamloze vennootschap verdeeld naar verhouding van ieders aandelenbezit op 1 Mei 1940 en 31 December 1945.

De voor iedere aandeelhouder berekende waarde op 31 December 1945 wordt bij het vaststellen van de vermogensaanwas ingevolge art. 28, eerste lid onder I, 3 en II, 3, nog verminderd met 10 %.

Gezien de nieuwe redactie van art. 56 der wet op de vermogensaanwasbelasting is het twijfelachtig of de vermogensaanwas bovendien zal worden verminderd ingevolge art. 28, eerste lid onder I, 2 letter a en onder II, 2 letter a, met 10 % van de vastgestelde waarde der aandelen op 1 Mei 1940.

Had de aandeelhouder op 31 December 1945 bij de naamloze vennootschap een aanmerkelijk belang, d.i. was hij aandeelhouder voor meer dan 25 % van het nominaal gestorte kapitaal, dan geniet hij ingevolge art. 5, zesde lid van de Wet effectenwaardering nog een belangrijk voordeel. De berekende waarde van zijn aandelenbezit op 31 December 1945 wordt dan verminderd met $\frac{1}{10}$ van die waarde. Deze aftrek is in de Wet effectenwaardering opgenomen, doordat een aandeelhouder, die een aanmerkelijk belang in een familievennootschap heeft, *geen belegger* is, doch een *ondernemer*, die gebruik heeft gemaakt van de rechtsvorm der naamloze vennootschap. Zijn aandelenbezit is geen belegd vermogen, doch draagt het karakter van in eigen zaak gestoken kapitaal. Een aandeelhouder-ondernemer is te vergelijken met een vennoot, lid ener firma. Voor de laatste wordt ingevolge art. 14 der Wet vermogensaanwasbelasting de waarde van zaken, die voor de uitoefening van een bedrijf worden gebruikt, gelimiteerd. Een dergelijke limiet kent deze wet niet voor de waardebepaling van incurante aandelen. De wetgever is hier-

aan tegemoet gekomen door in de Wet effectenwaardering de bepaling op te nemen, dat de waarde van aandelen, die een aanmerkelijk belang vertegenwoordigen, met $\frac{1}{9}$ wordt verminderd. — Ook in het geval, dat bij de waardebepaling rekening wordt gehouden met een in het bedrijf aanwezige goodwill — hetgeen bij een firma niet geschiedt — is een aftrek gemotiveerd.

De aandeelhouder, die een aanmerkelijk belang heeft, kan een verzoek doen ingevolge art. 29, derde lid, der Wet vermogensaanwasbelasting, waardoor hij, op de wijze als bij dit artikel bepaald, bij de berekening van de vermogensaanwasbelasting een voordeel kan genieten. De 10 % aftrek van de waarde zijner aandelen op 31 December 1945 volgens art. 28, eerste lid onder I, 3 en onder II, 3, wordt dan echter niet verleend.

Heeft een aandeelhouder slechts een gering belang bij het aandelenkapitaal ener naamloze vennootschap en kan hij dus practisch geen invloed uitoefenen op de uitdelingspolitiek, dan zal naar mijn mening het genoten dividend de waarde zijner aandelen bepalen. Het lijkt mij dan niet juist de waarde op een evenredig gedeelte van de op bovenstaande wijze berekende waarde van alle aandelen te stellen.

De waardebepaling der incurante aandelen voor de heffingen ineens geschiedt bij de beschreven methode op eenvoudige wijze. Zij is gebaseerd op vaststelling van het in de naamloze vennootschap aanwezige vermogen: voor de vermogensaanwasbelasting wordt alleen rekening gehouden met het verschil in vermogen aanwezig bij de naamloze vennootschap op de 1e en 2e peildatum; voor de vermogensheffing ineens met het vermogen bij de naamloze vennootschap aanwezig op de 2e peildatum. Voor de vermogensaanwasbelasting is de grondslag voor de heffing de aanwas van vermogen. Vanuit dit gezichtspunt beschouwd kan voor de vermogensaanwas van incurante aandelen hetzelfde standpunt worden ingenomen en kunnen voor deze aandelen toekomstige winsten buiten beschouwing blijven. Het betreft hier, zoals reeds gezegd, twee belastingen, die slechts éénmaal worden geheven: van enige continuïteit in belastingheffing is geen sprake.

HET BEROEPSGEHEIM VAN DE ACCOUNTANT IN OVERHEIDSDIENST

door J. Toutenhoofd

De Heren van Essen en Roozen hebben in dit tijdschrift beide een beschouwing gewijd aan de prae-adviezen, in 1947 uitgebracht aan een vergadering van overheidsaccountants met de besturen van het N.I.v.A. en de V.A.G.A. betreffende „Het beroepsgeheim van de accountants in overheidsdienst”.

Het lijkt mij goed naar aanleiding hiervan mijn standpunt nog eens duidelijk te maken. Ik zal een deel van het betoog van collega Roozen volgen en daarbij tegelijkertijd gelegenheid hebben iets te zeggen over de opmerkingen van de Heer van Essen.

Wij zouden in ruwe trekken het betoog van Roozen als volgt kunnen samenvatten:

1. Aan de orde zou zijn geweest: „de vraag, of de regelen, welke naar „de algemeen voorgestane opvatting omtrent zwijgplicht en zwijgrecht in het vrije beroep gelden, ook toepassing kunnen en mogen „vinden op de accountants in overheidsdienst”.